

Från Högdalen till Stadshuset

Anförande av Margareta Schwartz, MKH, den 9 november 2005

Året var 1954 när jag som nyinflyttad ung mamma promenerade omkring i byggbråten ute i Högdalen. Där upptäckte jag en lapp som satt på en stolpe. Där stod det att läsa: Om du är intresserad av att bilda en Högerkvinnoförening i området så träffas vi på en adress i Stureby. Jag knallade dit och tänkte att detta kanske är något för mig som en gång varit engagerad i Ungsvenskarna . Ethel Florén Winther och några andra kvinnor, som bodde i vårt område. Vi beslöt att bilda en kvinnoförening. Nästan alla mötesdeltagare kom med i styrelsen. Jag var en av dem och nu startade ett idogt föreningsarbete som för min del pågick i nära 30 år både ute i Högdalen men också inne i stan.

Ganska snart blev jag ordförande i kvinnoföreningen. En kvinnoförening som jobbade på rejält. I Högdalen - Bandhagen fanns vid den tiden massor av unga familjer men dåligt utbyggd barnomsorg. Kommunikationerna var urusla. Hela området var en stor byggarbetsplats. Att åka till stan med ungar och allt, var inte att tänka på .

I vår nybildade kvinnoförening ville vi ha flera medlemmar . Hur skulle vi få kontakt med alla unga familjer i området? Då startade vi i kvinnoföreningen - barnpassning . En eftermiddag i veckan kunde mammorna lämna in sina barn och fara till stan i lugn och ro medan vi andra passade deras barn. Vi bjöd på saft och hembakade bullar och läste sagor och lekte med barnen . Det var mycket populärt och gav oss en hel del nya medlemmar i föreningen. Vi ägnade oss åt utåtriktad verksamhet.

Det var basarer och mannekänguppvisningar och Luciatåg för fulla hus . Långa politiska anföranden blev det inte så mycket av - skall jag väl i ärlighetens namn säga . Det kom så småningom. Men kända blev vi och medlemmarna ökade i antal. Att det gick betydligt lättare att samla folk på den tiden berodde naturligtvis på att det inte var så vanligt med TV. Det var sändningar endast på onsdagar och då fick man ju låta bli att ha möten. Vi var alla nybyggare och hade ett stort behov av att träffa människor utanför hemmets dörr.

I området fanns det dåligt med lokaler för att ha mötesverksamhet i. Vi fick då hjälp av förbundet att hyra en källarlokal men snart måste vi finansiera hyran själva. Vi hyrde då ut lokalen möblerad. Möblerna bidrog vi själva med. Det gick bra under några år men ett år blev vi anmälda till hyresnämnden. Stig Rindborg, förbundets advokat, hjälpte oss ur knipan och vi fann för gott att avveckla hyresverksamheten.

Nu hade det också blivit bättre med lokaler så vi kunde hyra i området för vår mötesverksamhet. Det fanns också en partiförening. Nu gällde det att också entusiasmera ”gubbarna” att jobba, inte helt lätt alla gånger. Utan att skryta kan jag väl säga att det blev en livaktig förening med många intressanta aktiviteter.

Nästa ordförandepost för min del blev kvinnoförbundet i Stockholm. Även om jag hade tillhört styrelsen i kvinnoförbundet några år så kände jag en viss tvekan att åta mig uppdraget. Flera av de tidigare ordförandena hade ju varit riksdagskvinnor eller kommunfullmäktigeledamöter och de hade en helt annan bakgrund än jag. Men jag vågade! Det var roliga år. Det var då vi verkligen jobbade för att få in flera kvinnor i politiken. Och för att det skulle vara möjligt måste vi satsa på att utbilda kvinnor. Det var ganska illa ställt med kvinnorepresentationen på 50-60 talet.

Vi startade kurser i talandets konst och i föreningsteknik. Vi satsade på att bygga upp kvinnors självförtroende. Och det gav faktiskt resultat. Vi ökade antalet kvinnliga ledamöter i de politiska församlingarna. Och kvinnor fick också flera ledande poster. Det arbete som vi gjorde då i kvinnoförbundet i Stockholm och i kvinnoförbundet på riksnivå skördar vi frukterna av i dag. Och nog var det väl fantastiskt att tre kvinnor under en period ledde de tre största politiska församlingarna i landet, Riksdagen, Ingegerd Troedsson, Stockholms läns landsting, Peggy Lagerström och Stockholms kommunfullmäktige jag själv, Margareta Schwartz. Att vägen dit har varit mödosam skall väl inte stickas under stol med.

I kommunfullmäktige kom jag in år 1973. Det tog alltså nästan 20 år från det att jag började arbeta för partiet innan jag kom in i kommunfullmäktige. Och det var nervöst. Bara att träda in i den magnifika fullmäktigesalen och se den lilla ynkliga talarstolen som man definitivt inte kunde gömma sig i. Hur i fridens namn skulle man någonsin våga gå upp i den? Men jag lärde mig och det blev ju ganska många vändor upp i den under årens lopp. Min första motion handlade om invandrare, som jag så småningom fick gå upp i talarstolen och försvara. Den respekt som jag som ny KF-ledamot kände inför KF finns inte i dag – kanske på både gott och ont.

1982 tillfrågades jag om jag ville bli skolborgarråd. Vilken utmaning! Skulle jag våga? Visserligen hade jag lång erfarenhet av skolstyrelsearbetet. Jag hade suttit i skolstyrelsen i nästan 20 år, börjat som suppleant, blivit ledamot och gruppledare för (m) bl.a. Men skulle jag klara att bli borgarråd? Klart du kan, sa en av mina vänner i kommunfullmäktige. Om en man fått frågan, vad tror du att han skulle ha svarat. Min familj sa -klart du klarar det. Och med stor bävan sa jag ja. Jag minns första gången då jag trädde in i skolstyrelsens sessionssal som ny suppleant och slog mig ned på sista suppleantplats och blev välkomnad av ordföranden. Då upphävde en av ledamöterna sin röst och undrade vem f-n Margareta Schwartz var och jag räckte upp handen och sa: Det är jag! Nu var det ledamotens tur att bli generad och han sa ” jag trodde att det var en ny dj – la tjänsteman”.

Nu skulle det bildas skolrotel. Förutom skolan skulle jag också ha hand om invandrar-Nämnden, arkivnämnden, kommittén för Stockholmsforskning och Waldemarsudde. Det var första gången (m) valt en kvinna som borgarråd, och det var också första gången (m) tog hand om skolfrågorna i Stockholm. Det var också överhuvudtaget första gången, som skolstyrelsen haft en kvinna som ordförande – Jag var alltså pionjär. Jag skulle nu välja medarbetare, borgarrådssekreterare, biträdande borgarrådssekreterare och handläggare. Det blev bara kvinnor. Vi blev den verkliga ”tjejroteln” vilket väckte en viss uppmärksamhet både i huset och i pressen. Det var första gången något sådant inträffat. Sossarna var avundsjuka. Det var inte vilka kvinnor som helst. Den ena blev informationschef på Globen och sedermera chef för arbetsförmedlingen i Ludvika och Smedjebacken och den andra efterträdde mig som borgarråd och blev statsråd med ansvar för skolfrågorna i hela landet.

Det var tuffa år. Adolf Fredrik-kampen pågick för fullt. Kampen handlade om skolans läge Västertorp eller upprustning. Hela mitt första år som borgarråd handlade om detta ärende. Det var demonstrationer, tidningsartiklar som skulle bemötas, föräldramöten och alla öppna brev. Musikmänniskor från hela landet deltog i debatten. John-Olle Perssons (s) alla utfall. För mig var det lite enklare än för hr Persson. Jag befann mig ju på ”folkets” sida så att säga. Men jag hade inte majoritet i skolstyrelsen. Vi hade samlingsstyre i Stockholm på den tiden. Nu gällde det att se till att inte beslutet blev ödesdigert för A-F. Någon påstod att Olof Palme skulle ha skrivit på en protestlista. Då fick en av mina medarbetare gå igenom alla listorna för att se om detta var sant. Hon hittade namnteckningen och det blev en bra nyhet för pressen. Nu blev

påtryckningarna så starka på hr Persson så han fann för gott att backa men inte helt. Kampen fortsatte. Men till slut gick vi segrande ur striden. Men det fanns ju många andra stora problem inom skolans område. Skolbyggnaderna förföll. Pengar saknades för upprustning. Jag förde en ständig kamp med finansborgarrådet om att få pengar till skolan. Jag hade också kravet på mig att minska skolorganisationen. Skolor måste läggas ned. För varje skola som föreslogs fanns en opinion som ville bevara just den skolan. Men beslut måste fattas och här var det nu som ens partivänners lojalitet sattes på prov.

Jag har haft tillfälle att konstatera att lojaliteten inte alltid är så stor. Detta skapar givetvis problem. Den lojalitet som man själv har ställt upp på för att t.ex. få ekonomin att gå ihop känns inte särskilt meningsfull när en del av ens partivänner hugger en i ryggen. För ni skall veta att det är ganska tufft att bli utsatt i kylan. Men pengar till upprustning av skolorna fick jag till slut. Äntligen förstod ”grabbarna” att detta var en politisk fråga. Sia-skolan var också en kontroversiell fråga under flera år. Något som var särskilt roligt var att besöka skolorna. Nyttigt för mig och oerhört uppskattat. Mina företrädare på området hade inte varit så flitiga med detta. Sex år som skolborgarråd blev det.

Nu börjar jag närma mig den stiliga ordförandestolen i KF-salen. Jag valdes till förste vice ordförande 1988. Det var en bra träning för vad som komma skulle. 1991 blev jag vald till KF-ordförande. Det finaste uppdrag som man någonsin kan få i Stockholms stad. Det var med en viss bävan jag intog platsen i den höga stolen 1991. Men det var också med glädje och stolthet. Glädje över den värme som strömmade emot mig från alla partier och lyckönskningar inte minst från mina politiska motståndare. Det kändes fint. Stoltheten, tänk att jag som varit så ängslig för alla utmaningar har nått ända hit. Jag fattar det inte än i dag. Vid den tiden fanns det nio partier i KF med 101 ledamöter. Det var många och långa sammanträden. Ledamöterna pratade och pratade i det oändliga. Det fanns ingen voteringsanläggning. Upprop skedde manuellt. Om någon frivilligt avstod från talartid blev hon eller han framkallad och fick en kola. En vänsterpartist blev så konfunderad, när han såg en kvinna som ordförande, så att han plötsligt inte visste hur han skulle titulera mig. Det blev ”kamrat ordförande”.

Förutom att leda sammanträden så hade jag också hand om all stadens representation. Och det blev en hel del. Stora mottagningar i Blå Hallen, Gyllene Salen, Prinsens Galleri - ibland i närvaro av Kungen och Drottningen och även regeringsledamöter från olika länder. Tal skulle hållas på engelska, vilket jag var fruktansvärt nervös för i början. Men det går att lära sig allt om viljan finns. Ambassadörer från främmande länder avlägger visit. En del blir man riktigt god vän med. Staden får besök av borgmästare från andra huvudstäder. Då gäller det att göra intressanta och trevliga program. Jag fick göra motsvarande besök i deras städer. Och då var jag drottning.

När det är statsbesök i Stockholm äts det lunch i Gyllene Salen. Och ibland kommer kungen och drottningen med sina gäster per båt - Wasaslupen. Då blir det stor uppställning med röda mattan utrullad. Det är festligt värre. Visst är det mycket trevligheter förknippat med att vara stadens främsta företrädare, men det är mycket jobb och stort ansvar för att allt skall fungera. Men jag hade god hjälp av duktiga medarbetare.

Jag har också varit vigselförrättare. Varje lördag mellan kl. 14 och 16 kan det vara upp till 24 par att viga. Rummet är vackert och jag hade en vacker blå vigselkappa med fina sigill. Det är en ganska kort ceremoni. Och vid ett tillfälle var det en äldre man som var vittne och han tyckte väl att det var i kortaste laget så han sa ”det var i alla fall en söt präst”.

Liksom jag var moderaternas första kvinnliga borgarråd så var jag också moderaternas första kvinnliga KF-ordförande. Det känns fint att ha varit pionjär och ”Stadens finaste kärring” som Ulf Adelson uttryckte sig vid något tillfälle.

När jag nu ser tillbaka på tiden i Stadshuset kan jag inte fatta att jag faktiskt tillbringade 21 år av mitt liv där.

Margareta Schwartz